

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور (۲۵)

مالیات‌ها

شماره مسلسل: ۲۰۰۸۲۳۱

دفتر: مطالعات اقتصادی

یهمین ماه ۱۳۸۵

به نام خدا

فهرست مطالب

مقدمه	۱
۱. درآمدهای دولت.....	۲
۲. تراز عملیاتی و سهم درآمدهای غیرنفتی در تأمین هزینه‌های دولت	۵
۳. لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ و مواد قانون برنامه چهارم مرتبط با مالیات‌ها	۷
۴. ترکیب درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶	۸
نتیجه‌گیری و پیشنهاد	۲۱

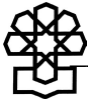

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور (۲۵) مالیات‌ها

مقدمه

اتکا به درآمدهای مالیاتی از مهم‌ترین ویژگی‌های یک دولت کارآمد و اثربخش تلقی می‌شود. همچنین گسترش تعهدات دولت در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی و تلاش در جهت تحقق اهداف رشد اقتصادی، ثبات قیمت‌ها، افزایش اشتغال و توزیع عادلانه درآمد، نیاز روزافزون دولت‌ها را به درآمدهای مالیاتی به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع کسب درآمد موجب شده است. در قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پیش‌بینی شده است تا نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی به ۸ درصد در سال ۱۳۸۸ برسد که با تمهیدات دولت و مجلس محترم شورای اسلامی به‌نظر می‌رسد این هدف تحقق یافته است.

همچنین در بند «الف» ماده (۲) قانون برنامه چهارم توسعه پیش‌بینی شده است دولت به‌گونه‌ای عمل کند که در انتهای برنامه چهارم توسعه تمام اعتبارات هزینه‌ای از محل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیر نفتی تأمین شود. در این نوشتار قصد داریم به وضعیت درآمدهای دولت و نیز سایر منابع تأمین بودجه عمومی دولت در لایحه بودجه ۱۳۸۶ بپردازیم. برای این‌که بتوانیم بررسی‌ها را با دقت بیشتری انجام دهیم به مقایسه بین ارقام موجود در لایحه با ارقام مربوط به عملکرد دولت در سال‌های قبل (۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵) می‌پردازیم تا مشخص شود آیا دولت می‌تواند به

اهداف خود در لایحه تقدیمی جامه عمل بپوشاند و آیا ارقام لایحه بودجه در راستای اهداف برنامه چهارم توسعه مدنظر قرار گرفته است یا خیر. بررسی تبصره‌های لایحه بودجه ۱۳۸۶ و مقایسه آن‌ها با مواد مندرج در قانون برنامه چهارم نیز از دیگر بخش‌های این نوشتار خواهد بود. در انتها نیز با توجه به نتایج حاصل به ارائه پیشنهاد‌های بودجه‌ای پرداخته شده است.

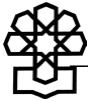
۱. درآمدهای دولت

منابع حاصل از درآمدهای عمومی، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و دارایی‌های مالی اجزای تشکیل‌دهنده دریافتی‌های دولت را در لایحه بودجه تشکیل می‌دهند. جدول ۱ درآمدهای دولت و نرخ رشد آن‌ها را طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۶ و نیز درصد تحقق عملکرد را در نه ماهه اول سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود درآمدهای دولت در سال ۱۳۸۶ از رشدی معادل ۰/۰۵ درصد نسبت به ارقام مصوب سال ۱۳۸۵ برخوردار هستند. نرخ رشد درآمدهای مالیاتی در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ به ترتیب ۲۰/۸ و ۴۸/۴ درصد می‌باشد. این در حالی است که عملکرد نه ماهه دولت در سال جاری بیانگر تحقق ۵۹ درصدی درآمدهای مالیاتی است و به این ترتیب بعید به نظر می‌رسد درآمدهای مالیاتی در نظر گرفته شده برای سال ۱۳۸۵ تا انتهای سال محقق شوند. بر این اساس ملاحظه می‌شود دولت در لایحه بودجه ۱۳۸۶ جانب احتیاط را در نظر گرفته و نرخ رشد درآمدهای مالیاتی را برای سال ۱۳۸۶ متعادل در نظر گرفته است. این نکته مثبتی تلقی می‌شود چرا که در نظام بودجه‌ریزی کشور عدم دقت در پیش‌بینی درآمدها همواره کسری‌های بسیاری را به دولت تحمیل می‌کرده است. در

بخش درآمدهای حاصل از فروش کالاهای و خدمات با توجه به این که رشد این دسته از درآمدها در قانون بودجه سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۸۴ منفی بوده است و درصد تحقق عملکرد ۹ ماهه نخست ۱۳۸۵ تنها ۸۲/۴ درصد بوده است مشخص نیست رشد ۱۵/۲ درصدی در لایحه بودجه ۱۳۸۶ چگونه قرار است محقق شود؟ همچنین در مورد درآمدهای متفرقه نیز درصد تحقق ۹ ماهه اول امسال تنها ۵۲ درصد می باشد و دولت در پیشنهاد خود برای سال ۱۳۸۶ رشد (۱۶/۵-) درصدی برای این بخش در نظر گرفته است. علاوه بر این درآمدهای حاصل از مالکیت دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ رشدی ۵۹/۴ درصدی را نشان می دهند. این در حالی است که عملکرد نه ماهه دولت در این مورد بیانگر تحقق تنها ۴۸/۹ درصدی دارد و مشخص نیست چگونه قرار است این درآمدها در سال آینده تحقق یابد. بدیهی است بروز کسری بودجه ناشی از عدم تحقق درآمدها دور از انتظار نیست. نکته دیگری که در این جا حائز اهمیت است این که در قانون برنامه چهارم توسعه پیش بینی شده است به طور متوسط نرخ رشد درآمدهای مالیاتی سالانه ۲۴/۲ درصد باشد اما سرعت رشد متوسط سالانه درآمدهای مالیاتی در طول دوره برنامه چهارم نسبت به سال پایه (۱۳۸۳-۱۳۸۴) معادل ۳۰/۲ درصد می باشد که بهبود این نرخ، هر چند از نقاط قوت بودجه های برنامه چهارم می باشد، مع الوصف در تجزیه و تحلیل نهایی به لحاظ ارقام جدیدی است که از شروع برنامه چهارم (سال ۱۳۸۴) با اصلاح ساختار مالی بین دولت و شرکت ملی نفت ایران در محور زیر پدید آمده است:

- مالیات بر عملکرد شرکت ملی نفت ایران (در بخش مالیات ها).

جدول ۱. وضعیت درآمدهای دولت و رشد آن ها (ارقام به میلیارد ریال و درصد)

سال	عملکرد ۱۳۸۳	عملکرد ۱۳۸۴	مصوب ۱۳۸۵	لایحه ۱۳۸۶	عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۵ و درصد تحقق نسبت به مصوب
درآمدها*	۱۰۲۷۹۳	۲۰۰۳۷۵ (۹۴/۹)	۱۹۴۸۰۰ (-۲/۷)	۲۰۵۷۶۲ (۰/۰۵)	۹۴۸۲۶/۴ (۴۸/۶)**
درآمدهای مالیاتی (بدون مالیات بر عملکرد نفت)	۸۴۴۲۱ (--)	۱۰۲۰۳۲/۶ (۲۰/۸)	۱۵۱۴۸۳ (۴۸/۴)	۱۵۸۸۹۹/۵ (۴/۸)	۸۹۳۲۴ (۵۹)
درآمدهای حاصل از مالکیت دولت	۸۰۴۶	۵۲۱۹۶	***۱۸۴۷۵	**۲۹۴۶۱/۲ *	***۹۰۲۹ (۴۸/۹)
درآمد حاصل از فروش کالاهای و خدمات	۵۹۶۷ (--)	۹۶۳۸ (۶۱/۵)	۹۴۱۳ (-۲/۳)	۱۰۸۴۴ (۱۵/۲)	۵۸۲۰ (۸۲/۴)
درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات	۱۸۲۶ (--)	۲۰۶۸/۲ (۱۳/۲)	۲۷۰۸/۵ (۳۱)	۲۹۰۶/۴ ۷/۳	۱۸۷۵/۵ (۹۲/۳)
درآمدهای متفرقه	۲۵۳۳/۴ (--)	۱۸۹۷/۴ (-۲۵/۱)	۴۳۷۲ (۱۳۰/۴)	۳۶۵۲ (-۱۶/۵)	۱۷۰۵/۳ (۵۲)

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۳۸۶ و محاسبات محققین براساس اطلاعات استخراج شده از آن ها.

* ارقام داخل پرانتز درصد تحقق نسبت به ارقام مصوب را در ۹ ماهه اول سال و در ستون های دیگر نرخ رشد را نشان می دهند.

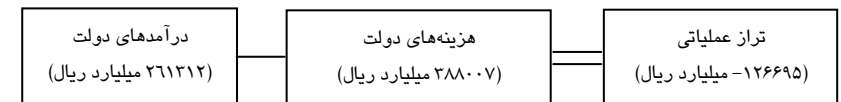
** پس از کسر ارقام مربوط به شفاف سازی قیمت حامل های انرژی در سال های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ و نیز کسر مالیات بر عملکرد شرکت ملی نفت ایران و سود سهام دولت در شرکت ملی نفت ایران برای سال های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶.

*** ارقام سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ پس از کسر سود علی الحساب سهم دولت از ارزش نفت خام تولیدی محاسبه شده اند.

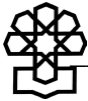
۲. تراز عملیاتی و سهم درآمدهای غیرنفتی در تأمین هزینه‌های دولت

در بند «الف» ماده (۲) قانون برنامه چهارم توسعه دولت به منظور برقراری انضباط مالی و بودجه‌ای در طول سال‌های برنامه مکلف شده است تا سهم اعتبارات هزینه‌ای تأمین شده از محل درآمدهای غیرنفتی را به‌گونه‌ای افزایش دهد تا در سال پایانی برنامه چهارم (۱۳۸۸) کل اعتبارات هزینه‌ای دولت از طریق درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیر نفتی تأمین شود. با توجه به ارقام مندرج در جدول ۱ کل درآمدهای دولت در لایحه بودجه ۱۳۸۶ معادل ۲۶۱۳۱۲ میلیارد ریال برآورد شده است. رقم مربوط به اعتبارات هزینه‌ای دولت در لایحه نیز ۲۸۸۰۰۷ میلیارد ریال می‌باشد.^۱ بنابراین در سال ۱۳۸۶ تراز عملیاتی بودجه ۱۲۶۶۹۵- میلیارد ریال خواهد بود.

براین اساس سهم درآمدهای غیرنفتی و مالیات‌ها در تأمین هزینه‌های دولت را می‌توان به دست آورد. در جدول ۲ ارقام مربوط به این نسبت برای سال‌های ۱۳۸۵ و لایحه ۱۳۸۶ آورده شده است. ملاحظه می‌شود سهم درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیر نفتی از کل هزینه‌های دولت در سال ۱۳۸۶ نسبت به سال ۱۳۸۵ بهبود یافته است. گرچه اگر وضعیت به همین منوال ادامه پیدا کند اهداف برنامه چهارم توسعه در بند «الف» ماده (۲) تحقق نمی‌یابد، زیرا در سال سوم برنامه چهارم هستیم

۱. با لحاظ کردن لایحه اصلاحیه لایحه بودجه ۱۳۸۶.

و تا رقم هدف برنامه فاصله زیادی داریم. این مطلب وقتی روشن‌تر می‌شود که بدانیم بر اساس آمار عملکرد نه ماهه اول سال ۱۳۸۵ تنها ۳۲/۳ درصد از هزینه‌های دولت^۱ از محل درآمدهای غیر نفتی (حاصل تقسیم ارقام درآمدهای عمومی دولت یعنی ۹۴۸۲۶/۴ میلیارد ریال بر اعتبارات هزینه‌ای یعنی ۲۹۳۰۹۹ میلیارد ریال) تأمین شده است.

جدول ۲. سهم درآمدهای عمومی غیرنفتی در کل اعتبارات هزینه‌ای دولت (درصد)

شرح	مصوب ۱۳۸۵ با متمم‌ها ^۲	لایحه ۱۳۸۶
درآمدهای دولت	$\frac{(۲۴۴۴۴۵ - ۴۹۶۵۵)}{۴۰۱۱۶۰} = ۴۸/۶$	$\frac{(۲۶۱۳۱۲ - ۵۵۵۵۰)}{۳۸۸۰۰۸} = ۵۳$
هزینه‌های دولت		

مأخذ: قوانین بودجه سنواری و لایحه بودجه ۱۳۸۶ و محاسبات محقق بر اساس اطلاعات استخراج شده از آن‌ها.

سهم درآمدهای مالیاتی (بدون نفت) در تأمین هزینه‌های دولت از دیگر شاخص‌های مهم در این جاست. از جدول ۳ ملاحظه می‌شود شاخص فوق برای سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ به ترتیب ۳۷/۷۶ و ۴۰/۹۵ درصد می‌باشد. براساس آمار عملکرد ۹ ماهه اول ۱۳۸۵ نیز این شاخص معادل ۳۰/۵ درصد بوده است. با توجه به این‌که ارقام هزینه‌ای دولت در لایحه ۱۳۸۶ نسبت به مصوب ۱۳۸۵ با سه متمم کاهش یافته است به نظر می‌رسد افزایش شاخص مزبور در لایحه نشان‌دهنده کوشش مالیاتی در راستای تأمین بیش‌تر هزینه‌ها از محل درآمدهای مالیاتی در سال ۱۳۸۶

۱. مالیات بر عملکرد نفت و سود سهم دولت در عملکرد ۹ ماهه خود کسر گردیده‌اند که برای سال ۱۳۸۵ معادل

۴۹,۶۵۵ و برای لایحه معادل ۵۵,۵۵۰ میلیارد ریال می‌باشد.

۲. با سه متمم تا تاریخ نگارش گزارش.

نسبت به سال ۱۳۸۵ نیست و در این راستا دولت می‌تواند توجه بیشتری به درآمدهای مالیاتی نماید.

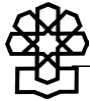
جدول ۳. سهم مالیات‌ها (شامل مالیات بر عملکرد نفت) در کل اعتبارات هزینه‌ای دولت (درصد)

شرح	مصوب ۱۳۸۵ با متمم‌ها	لایحه ۱۳۸۶
درآمدهای مالیاتی	$\frac{۱۵۱۴۸۳}{۴۰۱۱۶۰} = ۳۷/۷۶$	$\frac{۱۵۸۸۹۹/۵}{۳۸۸۰۰۷} = ۴۰/۹۵$
هزینه‌های دولت		

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۳۸۶ و محاسبات محقق بر اساس اطلاعات استخراج شده از آن‌ها.

۳. لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ و مواد قانون برنامه چهارم مرتبط با مالیات‌ها

۳-۱. بر اساس ماده (۴) قانون برنامه چهارم برقراری هرگونه تخفیف، ترجیح یا معافیت از پرداخت مالیات (اعم از مستقیم و غیرمستقیم) و حقوق ورودی علاوه بر آنچه در قوانین مربوطه تصویب شده است برای اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون طی سال‌های برنامه ممنوع است. مع الوصف در بند «ی» تبصره «۲»، بخش ۴-۱ از بند «د» تبصره «۶» و بخش ۶-۱ همین بند، همچنین بند «م» تبصره «۱۴» لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ به ترتیب پرداخت تسهیلات از سوی سازمان بازنشستگی و سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح و معافیت کارمزد از مالیات، معافیت سازندگان غیر دولتی از پرداخت اولین مالیات نقل و انتقال در مورد واحدهایی که الگوی مسکن در آن‌ها رعایت می‌شود و تسهیلات ارزان قیمت سازمان تأمین اجتماعی و معافیت اصل و سود تسهیلات از مالیات، مواردی از معافیت‌های مالیاتی به چشم می‌خورد که خلاف ماده فوق‌الذکر است.

۳-۲. براساس بند «د» ماده (۳۳) قانون برنامه چهارم توسعه «برقراری هرگونه مالیات و عوارض برای صادرات کالاهای غیرنفتی و خدمات در طول برنامه ممنوع می‌باشد». این در حالی است که در بند «الف» تبصره «۷» لایحه بودجه ۱۳۸۶ به استناداری‌ها اجازه داده شده است تا در ازای ارائه خدمات در بازارچه‌های مرزی مبالغی را دریافت نماید. با توجه به قانون برنامه چهارم تصریح این موضوع که این مبالغ تنها از واردات در بازارچه‌های مرزی اخذ شود لازم است که در لایحه به آن توجهی نشده است.

۳-۳. در بند «ج» تبصره «۱» لایحه بودجه ۱۳۸۶ کل کشور شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه و ... و نیز بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه دولتی به استثنای بیمه خدمات درمانی مکلف شده‌اند تا در سال ۱۳۸۵ حداقل ۴۰ درصد از سود ابرازی (سود ویژه) خویش را به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۳۰۱۰۱ واریز نمایند. در تنظیم این بند دقت لازم صورت نگرفته است و به عبارتی سقف تعیین نشده است. حال آن‌که برای جلوگیری از عدم شفافیت در بودجه باید دقیقاً سقف تعیین شود.

۴. ترکیب درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶

در جدول ۴ ارقام و سهم هر کدام از انواع مالیات‌های مستقیم و غیر مستقیم از کل درآمدهای مالیاتی به تفکیک آمده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود سهم مالیات‌های مستقیم از حدود ۶۲/۴ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۶۴/۲ درصد در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است. در بخش مالیات‌های مستقیم سهم مالیات بر

درآمدها و مالیات اشخاص حقوقی نسبت به ارقام مصوب سال ۱۳۸۵ افزایش و مالیات بر ثروت بدون تغییر مانده است. در بخش مالیات‌های غیرمستقیم نیز سهم تمامی انواع مالیات‌ها نسبت به ارقام مصوب ۱۳۸۵ کاهش یافته است. به نظر می‌رسد ارقام عملکرد ۹ ماهه دولت در سال جاری در بخش مالیات‌های مستقیم ملاک عمل دولت در پیشنهاد ارقام لایحه ۱۳۸۶ بوده است. به این دلیل که سهم هر یک از اقلام پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶، همانند ارقام عملکرد نه ماهه سال ۱۳۸۵، هستند. ترکیب درآمدهای مالیاتی مستقیم و غیر مستقیم در لایحه سال ۱۳۸۶ با توجه به ارقام عملکرد نه ماهه دولت در سال ۱۳۸۵ که نسبت به ارقام مصوب ۱۳۸۵ به ترتیب ۹۰/۹ و ۶۸/۷ درصد تحقق یافته‌اند نشان می‌دهد دولت می‌توانست سهم بیشتری برای مالیات‌های مستقیم در نظر بگیرد، حال آن‌که در لایحه سهم مالیات‌های مستقیم نسبت به عملکرد نه ماهه اول سال حتی کاهش یافته است. عملکرد نه ماهه دولت بیانگر سهم ۶۵/۶ درصدی مالیات‌های مستقیم می‌باشد حال آن‌که این رقم در لایحه بودجه ۱۳۸۶ معادل ۶۴/۲ درصد است (جدول ۶).

جدول ۴. ترکیب و سهم هر یک از درآمدهای مالیاتی از کل درآمدهای مالیاتی

(ارقام به میلیارد ریال و درصد)

سال	۱۳۸۴	مصوب ۱۳۸۵ با متمم‌ها	۱۳۸۶	عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۵
مالیات اشخاص حقوقی (۱)	۶۴۴۵۹.۹ (۴۷/۹)	۷۹۸۴۶ (۴۵)	۸۹۱۸۷.۱ (۴۷/۴)	۵۳۰۷۱ (۴۸/۷)
مالیات بر درآمدها (۲)	۱۵۲۵۳.۵ (۱۱/۳)	۱۸۶۴۶ (۱۰/۵)	۲۵۰۶۷.۱ (۱۳/۳)	۱۴۵۸۲ (۱۳/۴)
مالیات بر ثروت (۳)	۴۳۱۶.۲ (۳/۲)	۶۳۰۵ (۳/۵)	۶۵۹۲.۹ (۳/۵)	۳۷۷۴ (۳/۵)
مالیات بر واردات (۴)	۳۵۹۵۴.۱ (۲۶/۷)	۵۷۱۶۸ (۳۲/۲)	۵۴۴۱۵ (۲۸/۹)	۲۷۲۷۰ (۲۵)
مالیات بر کالاها و خدمات (۵)	۱۴۵۹۰.۷ (۱۰/۸)	۱۵۶۵۲ (۸/۸)	۱۲۸۷۳.۷ (۶/۸)	۱۰۲۴۷ (۹/۴)
سهم مالیات‌های مستقیم (۳+۲+۱)	۶۲/۴	۵۹	۶۴/۲	۶۵/۶
سهم مالیات‌های غیرمستقیم (۵+۴)	۳۷/۶	۴۱	۳۵/۸	۳۴/۴

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۳۸۶ و محاسبات محققین براساس اطلاعات استخراج شده از آن‌ها.

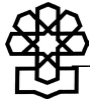
۴-۱. بررسی مالیات‌های مستقیم

۴-۱-۱. مالیات اشخاص حقوقی

اجزای مالیات اشخاص حقوقی در جدول ۵ ملاحظه می‌شوند. همان طور که ملاحظه می‌شود، رشد مالیات اشخاص حقوقی در لایحه بودجه ۱۳۸۶ نسبت به مصوب سال قبل ۱۱ درصد می‌باشد که نسبت به رشد سال ۱۳۸۴ (۲۴/۶ درصد) و نیز این‌که میزان تحقق این دسته از مالیات‌ها در نه ماهه اول سال جاری ۸۸/۶ درصد بوده است رقم

پایینی است. دلیل این امر البته به درآمدهای مالیاتی اشخاص حقوقی دولتی، معوقه اشخاص حقوقی دولتی و نیز نهادهای و بنیادهای انقلاب اسلامی بر می‌گردد که در قانون بودجه سال ۱۳۸۵ به ترتیب ۱۲۶/۴، ۷۵ و ۲۵۰/۲ درصد رشد نشان می‌دهند، حال آن‌که این ارقام در لایحه بودجه ۱۳۸۶ به ترتیب معادل ۱۳/۶، ۲/۸ و ۳۷/۷ درصد می‌باشند. با توجه به ارقام عملکرد نه ماهه اول سال ۱۳۸۵ در این رابطه (براساس ارقام جدول ۵، درصد تحقق ارقام مصوب نه ماهه اول سال ۱۳۸۵ برای مالیات اشخاص حقوقی ۸۸/۶ درصد، مالیات معوقه اشخاص حقوقی ۶۳/۷ درصد و مالیات نهادهای و بنیادها ۲۲/۶ درصد بوده است) نهاد مالیاتی می‌توانست با دقت بیش‌تری عمل کند. به عنوان مثال کاهش میزان رشد مالیات اشخاص حقوقی دولتی از ۷۵ درصد در سال قبل به ۱۳/۶ درصد در لایحه ۱۳۸۶ با توجه به تحقق ۸۷/۷ درصدی این دسته از مالیات‌ها در نه ماهه اول سال جاری با چه هدفی صورت گرفته است؟ حتی اگر بحث واگذاری به بخش غیر دولتی مطرح می‌باشد بالاخره باید مالیات اشخاص حقوقی غیر دولتی رشد بیش‌تری نشان می‌داد که علی‌رغم تحقق ۹۷/۳ درصدی این دسته از مالیات‌ها در نه ماهه اول سال جاری رقم رشد در نظر گرفته شده بسیار کمتر از سال قبل می‌باشد و از توجیه لازم برخوردار نیست. علاوه بر این مالیات نهادهای و بنیادهای انقلاب اسلامی از شفافیت لازم برخوردار نیست. همان‌طور که می‌دانیم بیش از حد برآورد کردن درآمدها مشکلات عدیده‌ای را در سال‌های قبل به دنبال داشته است و سال آینده نیز مستثنا نیست، بنابراین در این رابطه به نظر می‌رسد نهاد مالیاتی در برخی جنبه‌ها درآمدها را بیش از حد و در مواردی کمتر از حد برآورد کرده است که لازم است اصلاحاتی صورت گیرد.

جدول ۵. مالیات اشخاص حقوقی

(ارقام به میلیارد ریال و درصد)

سال	۱۳۸۴	مصوب ۱۳۸۵	۱۳۸۶	عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۵ و درصد تحقق نسبت به مصوب
مالیات اشخاص حقوقی	۶۴۴۵۹،۹ (--)	۸۰۳۴۵،۸ (۲۴/۶)	۸۹۱۸۷،۱ (۱۱)	۵۳۵۰۳،۹ (۸۸/۶)
مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی	۶۰۴۷،۳ (--)	۱۰۵۸۰،۸ (۷۵)	۱۲۰۱۵ (۱۳/۶)	۶۹۵۷،۶ (۸۷/۷)
مالیات معوقه اشخاص حقوقی دولتی	۸۱۶۴،۱ (--)	۱۸۴۸۷ (۱۲۶/۴)	۱۹۰۰۰ (۲/۸)	۸۸۲۸،۵ (۶۳/۷)
مالیات نهادهای و بنیادهای انقلاب اسلامی	۱۹۹،۹ (--)	۷۰۰ (۲۵۰/۲)	۹۶۳،۶ (۳۷/۷)	۱۱۸،۹ (۲۲/۶)
مالیات اشخاص حقوقی غیردولتی	۱۷۵۰۶،۹ (--)	۲۳۴۴۴ (۳۳/۹)	۲۸۲۷۲ (۲۰/۶)	۱۷۱۱۲،۴ (۹۷/۳)
مالیات عملکرد نفت	۳۲۵۴۱،۴ (--)	۲۶۱۳۴ (-۱۹/۷)	۲۹۲۳۶،۵ (۱۱/۹)	۱۹۶۲۰ (۱۰۰/۱)

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ و محاسبات محققین براساس اطلاعات استخراج شده از آن‌ها.

۲-۱-۴. مالیات بر درآمد

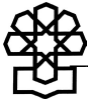
ارقام مربوط به مالیات بر درآمد و اجزای آن به همراه تحولات رشد آن‌ها و نیز عملکرد نه ماهه دولت در سال ۱۳۸۵ و درصد تحقق آن در جدول ۶ آورده شده است. ارقام نشان می‌دهند رشد مالیات بر درآمدها در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ نسبت به مصوب سال ۱۳۸۵ معادل ۳۴/۴ درصد می‌باشد که این رقم در مقایسه با رشد رقم مصوب سال ۱۳۸۵ نسبت به عملکرد ۱۳۸۴ که ۲۲/۲ درصد بوده، بیش‌تر است. ارقام مربوط به مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی و خصوصی در لایحه بودجه ۱۳۸۶ نسبت

به ارقام مصوب سال قبل به ترتیب معادل ۶۵/۸ و ۷۱ درصد رشد نشان می‌دهد. سؤال این جاست که چرا این ارقام نسبت به ارقام مصوب سال قبل که از رشد بسیار پایینی نسبت به عملکرد سال ۱۳۸۴ (به ترتیب ۰/۹ و ۱۶ درصد) برخوردار بوده‌اند، از رشد بسیار بالایی برخوردارند. به نظر می‌رسد این مسأله نیز نهاد مالیاتی را با مشکلاتی مواجه نماید مگر این‌که برنامه‌های بسیار خوبی برای اشتغال در سال آینده اجرا شود.

در عین حال رشد بالای مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی با توجه به این‌که قرار است در سال آینده سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی اجرا شوند توجیه ندارد و نشان از بزرگ شدن حجم و بدنه دولت دارد.^۱ رشد در نظر گرفته شده برای مالیات مشاغل در لایحه بودجه ۱۳۸۶ (با توجه به تحقق ۹۰/۹ درصدی این درآمدها در نه ماهه اول سال جاری و رشد در نظر گرفته شده در قانون بودجه سال قبل به میزان ۳۶/۹ درصد) به میزان ۵/۶ درصد نیز نشان از ابهام در برآورد این درآمدها دارد. مالیات متفرقه درآمد در لایحه بودجه ۱۳۸۶ کل کشور از رشدی منفی و معادل (۴۴/۸-) درصد برخوردار است که با توجه به ارقام عملکرد نه ماهه اول سال جاری که درصد تحقق این دسته از درآمدها ۴۷/۲ درصد بوده است، مناسب به نظر می‌رسد.

۱. یا احتمالاً تصور می‌رفته است که لایحه نظام هماهنگ پرداخت در سال جاری تصویب و از سال آینده اجرا می‌گردد است.

جدول ۶. مالیات بر درآمد

(ارقام به میلیارد ریال و درصد)

سال	۱۳۸۴	مصوب ۱۳۸۵	۱۳۸۶	عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۵ و درصد تحقق نسبت به مصوب
مالیات بر درآمدها	۱۵۲۵۴ (--)	۱۸۶۴۶ (۲۲/۲)	۲۵۰۶۷ (۳۴/۴)	۱۴۵۸۲ (۱۰۴/۳)
مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی	۴۷۸۲,۲ (--)	۴۸۲۶ (۰/۹)	۸۰۰۰ (۶۵/۸)	۴۵۵۳,۳ (۱۲۵/۸)
مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی	۳۵۲۸,۸ (--)	۴۰۹۴ (۱۶)	۷۰۰۰ (۷۱)	۳۵۰۳,۷ (۱۱۴/۱)
مالیات مشاغل	۶۲۸۹,۳ (--)	۸۶۱۲ (۳۶/۹)	۹۰۹۰,۹ (۵/۶)	۵۸۷۱ (۹۰/۹)
مالیات مستغلات	۶۲۶,۲ (--)	۱۰۳۹ (۶۴/۳)	۹۲۹,۳ (-۹/۷)	۶۲۴,۳ (۸۰/۹)
مالیات متفرقه درآمد	۲۶,۸ (--)	۸۵ (۲۱۷/۲)	۴۶,۹ (-۴۴/۸)	۳۰,۱ (۴۷/۲)

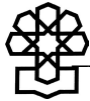
مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ و محاسبات محققین براساس اطلاعات استخراج شده از آن‌ها.
- ارقام داخل پرانتز در ستون آخر درصد تحقق نسبت به ارقام مصوب را در ۹ ماهه اول سال و در ستون‌های دیگر نرخ رشد را نشان می‌دهند.
- وزارت امور اقتصادی و دارایی، گزارش عملکرد مالی دولت در نه ماهه اول سال ۱۳۸۵.

۳-۱-۴. مالیات بر ثروت

ارقام مربوط به مالیات بر ثروت که مشتمل بر مالیات بر ارث، نقل و انتقال سرقفلی، سهام، املاک، حق تمبر و اوراق بهادار می‌شود و رشد آن‌ها، همچنین درصد تحقق این دسته از مالیات‌ها در نه ماهه اول سال جاری در جدول ۷ آمده است. ارقام مندرج در جدول نشان می‌دهند مالیات بر ثروت در لایحه بودجه ۱۳۸۶ نسبت به ارقام مصوب

سال ۱۳۸۵ از رشدی معادل ۴/۶ درصد برخوردار است که این رقم در مقایسه با رشد ارقام مصوب سال ۱۳۸۵ نسبت به عملکرد سال ۱۳۸۴ که معادل ۴۶/۱ درصد بوده است بسیار کم است. دلایل توجیهی دولت برای این کاهش، احتمالاً رویکرد به عملکرد بورس اوراق بهادار با توجه به مسائل سیاسی مرتبط با انرژی هسته‌ای، همچنین موارد مندرج در بند «د» تبصره «۶» لایحه بودجه ۱۳۸۶ در امر سیاست‌های مسکن که در آن اولین نقل و انتقال توسط انبوه‌سازان و تعاونی‌های سازنده مسکن از پرداخت مالیات معاف شده است، می‌باشند. بنابراین ملاحظه می‌شود رشد ارقام در نظر گرفته شده برای مالیات نقل و انتقالات سرقفلی، سهام و املاک به ترتیب ۱۴/۷-، ۴۹/۵- و ۸/۳ درصد می‌باشند. البته وقتی به ارقام عملکرد نه ماهه اول سال نگاه می‌کنیم به نظر می‌رسد دولت در بخش مالیات‌های نقل و انتقال املاک علی‌رغم رشد ۷۴ درصدی ارقام مصوب سال ۱۳۸۵ نسبت به عملکرد سال ۱۳۸۴ موفق عمل کرده است و دلیلی وجود ندارد این درآمدها با این شدت کاهش یابند. چرا که با توجه به سیاست‌های دولت در امر مسکن در سال آینده به نظر می‌رسد بازار خرید و فروش از رونق نسبی برخوردار باشد. از سوی دیگر با توجه به اجرای سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در اصل چهل و چهارم قانون اساسی و واگذاری شرکت‌ها از طریق بورس اوراق بهادار، رشد منفی مالیات نقل و انتقال سهام توجیه‌پذیر نیست. علاوه بر این در نظر گرفتن رشد منفی مالیات بر ارث در لایحه بوجه ۱۳۸۶ (۴/۷- درصد) با توجه به نرخ رشد ارقام مصوب سال قبل (۴۱/۸ درصد) و تحقق آن در نه ماهه اول سال جاری (۸۸/۱ درصد) نیز توجیه ندارد و مشخص نیست تعارض در برآورد این نوع درآمدها چگونه باید توجیه شود؟

جدول ۷. مالیات بر ثروت (ارقام به میلیارد ریال و درصد)

سال	۱۳۸۴	مصوب ۱۳۸۵	۱۳۸۶	عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۵ و درصد تحقق نسبت به مصوب
مالیات بر ثروت	۴۳۱۶،۱ (—)	۶۳۰۵ (۴۶/۱)	۶۵۹۲،۹ (۴/۶)	۳۷۷۴،۱ (۷۹/۸)
مالیات بر ارث	۲۳۶،۳ (—)	۴۷۷ (۴۱/۸)	۴۵۴،۵ (-۴/۷)	۳۱۵ (۸۸/۱)
مالیات اتفاقی	۱۲،۱ (—)	۱۴ (۱۵/۷)	۱۵،۱ (-۷/۹)	۶،۹ (۶۶/۱)
مالیات نقل و انتقالات سرقفلی	۷۸۶،۴ (—)	۱۰۰۷ (۲۸/۱)	۸۵۸،۵ (-۱۴/۷)	۵۹۲ (۷۸/۴)
مالیات نقل و انتقال سهام	۴۷۵ (—)	۶۰۰ (۲۶/۳)	۳۰۳ (-۴۹/۵)	۳۰۳،۳ (۶۷/۴)
مالیات نقل و انتقال املاک	۶۱۶،۷ (—)	۱۰۷۳ (۷۴)	۱۱۶۱،۶ (۸/۳)	۷۷۱،۲ (۹۵/۸)
حق تمبر و اوراق بهادار	۲۰۸۹،۵ (—)	۳۱۳۴ (۵۰)	۳۸۰۰ (۲۱/۳)	۱۷۸۵،۷ (۷۶)

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ و محاسبات محققین براساس اطلاعات استخراج شده از آن‌ها.

- ارقام داخل پرانتز در ستون آخر درصد تحقق نسبت به ارقام مصوب را در ۹ ماهه اول سال و در ستون‌های دیگر نرخ رشد را نشان می‌دهند.

- وزارت امور اقتصادی و دارایی، گزارش عملکرد مالی دولت در نه ماهه اول سال ۱۳۸۵.

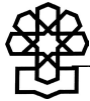
۲-۴. بررسی مالیات‌های غیرمستقیم

۱-۲-۴. مالیات بر واردات

در جدول ۱۰ ارقام مربوط به مالیات بر واردات و اجزای آن‌ها و نیز تحولات رشد آن‌ها و عملکرد دولت در نه ماه نخست سال جاری و درصد تحقق آن‌ها آمده است.

همان طور که ملاحظه می‌شود مالیات بر واردات در لایحه بودجه ۱۳۸۶ از رشدی معادل (۴/۸-) درصد نسبت به ارقام مصوب سال ۱۳۸۵ برخوردار است. ارقام مربوط به عملکرد نه ماهه اول سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهند درصد تحقق این نوع مالیات‌ها ۶۳/۶ درصد می‌باشد. ارقام رشد اجزای این مالیات‌ها در لایحه بودجه ۱۳۸۶ نسبت به مصوب سال قبل برای حقوق ورودی سایر کالاها، مالیات واردات خودرو و حقوق ورودی دستگاه‌های اجرائی به ترتیب (۶/۹-، ۲۵ و ۱۴/۴-) درصد می‌باشد. با توجه به اعمال تحریم‌های احتمالی از سوی آمریکا و برخی از کشورهای اروپایی و نیز درصد تحقق پایین هر کدام از این اجزا در نه ماهه اول سال جاری به نظر می‌رسد نهاد مالیاتی در این راستا با احتیاط بسیار زیاد برخورد کرده است، لکن عدم تحقق این دسته از مالیات‌ها در نه ماهه اول را می‌توان به دلیل رشد بسیار بالای در نظر گرفته شده در قانون بودجه سال قبل دانست و انتظار می‌رفت دولت در این رابطه حداقل ارقام مصوب سال قبل را در لایحه ۱۳۸۶ در نظر بگیرد.

جدول ۸. مالیات بر واردات

(ارقام به میلیارد ریال و درصد)

سال	۱۳۸۴	مصوب ۱۳۸۵	۱۳۸۶	عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۵ و درصد تحقق نسبت به مصوب
مالیات بر واردات	۳۵۹۵۴ (--)	۵۷۱۶۹ (۵۹)	۵۴۴۱۵ (-۴/۸)	۲۷۲۷۰ (۶۳/۶)
حقوق ورودی سایر کالاها	۳۲۲۲۴ (--)	۵۲۰۰۰ (۶۱/۴)	۴۸۴۱۵ (-۶/۹)	۲۴۴۶۹ (۶۲/۷)
مالیات و سود بازرگانی واردات خودرو	۲۵۸۸،۳ (--)	۴۰۰۰ (۵۴/۵)	۵۰۰۰ (۲۵)	۲۲۲۶،۳ (۷۴/۲)
حقوق ورودی دستگاه‌های اجرائی	۱۱۴۱،۸ (--)	۱۱۶۸،۵ (۲/۳)	۱۰۰۰ (-۱۴/۴)	۵۷۵،۳ (۶۵/۶)

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ و محاسبات محققین براساس اطلاعات استخراج شده از آن‌ها.

- ارقام داخل پرانتز در ستون آخر درصد تحقق نسبت به ارقام مصوب را در ۹ ماهه اول سال و در ستون‌های دیگر نرخ رشد را نشان می‌دهند.

- وزارت امور اقتصادی و دارایی، عملکرد مالی دولت در نه ماهه اول سال ۱۳۸۵.

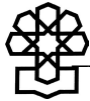
۲-۲-۴. مالیات بر کالاها و خدمات

جدول ۹ اجزای مالیات بر کالاها و خدمات و رشد آن‌ها را نشان می‌دهد. نگاهی کلی به ارقام جدول نشان می‌دهد مالیات بر کالاها و خدمات در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ نسبت به ارقام مصوب ۱۳۸۵ از رشدی معادل (۱۶/۷-) درصد برخوردار است. رشد مالیات بر فروش فراورده‌های نفتی در لایحه بودجه ۱۳۸۶ معادل ۴/۱ درصد دیده شده است که با توجه به عملکرد نه ماهه اول سال جاری (۹۶/۵ درصد) و نیز این‌که دولت قرار است در سال آینده نسبت به سهمیه‌بندی بنزین و نفت گاز اقدام نماید مناسب به نظر می‌رسد. رشد (۳۰/۷- درصدی) در لایحه بودجه ۱۳۸۶ برای عوارض خروج مسافر از کشور نیز با توجه به این‌که تعامل اقتصادی و تجاری با سایر

کشورها از گام‌هایی اساسی است که دولت قاعده‌تاً به آن بها خواهد داد. در مورد مالیات بر فروش سیگار نیز می‌توان گفت با توجه به عملکرد ۱۳۵/۳ درصدی ارقام نه ماهه اول سال جاری، همچنین بند «ب» تبصره «۷» لایحه بودجه ۱۳۸۶ که براساس آن مجوز واردات سیگار به میزان مورد نیاز داده شده است و نیز بند «و» تبصره «۱۴» لایحه که براساس آن دولت مجاز شده است تا قیمت هر نخ سیگار تولید داخل و وارداتی را به ترتیب ۵ و ۱۰ درصد افزایش دهد، رقم رشد دیده شده کافی نیست و می‌تواند بیش‌تر در نظر گرفته شود.

در مورد مالیات بر نقل و انتقال اتومبیل و نیز شماره‌گذاری خودرو، ارقام رشد در نظر گرفته شده (به ترتیب ۳/۶- و ۲۵/۶ درصد) در لایحه بودجه ۱۳۸۶ توجیه ندارد. این مطلب وقتی روشن‌تر می‌شود که عملکرد نه ماهه دولت را در این رابطه ببینیم که در مورد مالیات شماره‌گذاری خودرو معادل ۱۲۷/۲ درصد بوده است. بنابراین دولت می‌توانست در این رابطه و با توجه به حجم فزاینده تولیدات خودروی داخل و نیز واردات آن ارقام بیش‌تری در نظر بگیرد.

جدول ۹. مالیات بر کالاها و خدمات (ارقام به میلیون ریال)

سال	۱۳۸۴	مصوب ۱۳۸۵	۱۳۸۶	عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۵ و درصد تحقق نسبت به مصوب
مالیات بر کالاها و خدمات	۱۴۵۹۱ (--)	۱۵۴۵۲ (۵/۹)	۱۲۸۷۴ (-۱۶/۷)	۱۰۲۴۶ (۸۷/۳)
مالیات بر فروش فراورده‌های نفتی	۲۹۵۸,۹ (--)	۳۳۰۰ (۱۱/۵)	۳۴۳۴,۳ (۴/۱)	۲۳۸۸,۲ (۹۶/۵)
دو درصد مالیات سایر کالاها	۳۷۲۱,۶ (--)	۵۴۸۳ (۴۷/۳)	۲۲۲۲,۲ (-۵۹/۵)	۳۵۰۵,۷ (۸۵/۳)
عوارض خروج مسافر از مرزهای کشور	۲۶۴,۲ (--)	۸۶۰ (۲۲۵/۵)	۵۹۵,۹ (-۳۰/۷)	۴۱۵,۵ (۶۴/۴)
مالیات بر فروش سیگار	۲۶۸ (--)	۲۶۲ (-۲/۲)	۳۸۳,۸ (۴۶/۵)	۲۶۵,۸ (۱۳۵/۳)
مالیات بر نقل و انتقالات اتومبیل	۸۴۹,۵ (--)	۱۱۰۰ (۲۹/۵)	۱۰۶۰,۶ (-۳/۶)	۶۲۰,۵ (۷۵/۲)
مالیات شماره‌گذاری خودرو	۱۲۹۸,۹ (--)	۱۱۲۶ (-۱۳/۳)	۱۴۱۴,۱ (۲۵/۶)	۱۰۷۴,۵ (۱۲۷/۲)
مالیات اشتراک تلفن‌های خودکار	۱۰۳۳,۴ (--)	۱۴۲۲ (۳۷/۶)	۱۶۴۶,۶ (۱۵/۸)	۸۵۷ (۸۰/۴)
مالیات بر فروش نوشابه‌های غیر الکلی	۲۰۶,۴ (--)	۴۹۹ (۱۴۱/۸)	۲۷۷,۷ (-۴۴/۳)	۱۷۹,۵ (۴۸)
مالیات واگذاری تلفن همراه	۳۹۸۹,۵ (--)	۱۶۰۰ (-۵۹/۹)	۲۰۲۰,۲ (۲۶/۳)	۹۳۹,۶ (۷۸/۳)

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ و محاسبات محققین براساس اطلاعات استخراج شده از آن‌ها.

- ارقام داخل پرانتز در ستون آخر درصد تحقق نسبت به ارقام مصوب را در ۹ ماهه اول سال و در ستون‌های دیگر نرخ رشد را نشان می‌دهند.

- وزارت امور اقتصادی و دارایی، عملکرد مالی دولت در نه ماهه اول سال ۱۳۸۵.

همچنین در مورد مالیات بر فروش نوشابه‌های غیرالکلی نیز رشد در نظر گرفته شده در لایحه بودجه ۱۳۸۶ (۴۴/۳- درصد) رقم مناسب نیست. به عنوان نمونه اگر عملکرد نه ماهه ابتدای سال جاری را مد نظر قرار دهیم و بر همین اساس درآمد حاصل را تا انتهای سال پیش‌بینی کنیم ملاحظه می‌شود رقم درآمد حاصل حدود ۲۴۰ میلیارد ریال خواهد شد که در حد رقم در نظر گرفته شده برای سال ۱۳۸۶ است. بنابراین دولت با توجه به افزایش قیمت سالانه نوشابه‌ها و نیز مصرف آن رقم بیش‌تری می‌توانست در نظر بگیرد. در خصوص مالیات بر واگذاری تلفن همراه نیز باید گفت رقم دیده شده در لایحه بودجه ۱۳۸۶ با توجه به کاهش مبلغ ثبت نام تلفن همراه و به تبع آن کاهش مالیات حاصل، همچنین کاهش تقاضای افراد در جامعه برای ثبت نام‌های جدید با توجه به ورود شرکت‌های غیردولتی و کاهش مرتب قیمت سیم کارت‌ها، بالاست و تحقق آن دور از انتظار است.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

با توجه به این‌که در برنامه چهارم توسعه اهتمام دولت بر تأمین هزینه‌های جاری از محل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیر نفتی تا سال پایانی برنامه یعنی ۱۳۸۸ قرار گرفته است و از آن‌جا که اتکای زیاد دریافتی‌های دولت به درآمدهای مالیاتی از اهم ویژگی‌های اقتصاد سالم، پویا و کارا و نیز یکی از شرایط مؤثر و کارآمد بودن سیاست‌های مالی است، و نیز با توجه به اینکه دریافتی‌های حاصل از فروش نفت بستگی تام به عوامل بین‌المللی داشته و از عوامل برونزا تأثیر می‌پذیرد، باید دید آیا در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ دولت نهم در راستای اهداف برنامه چهارم توسعه و نیز حرکت به سمت تأمین منابع هزینه‌ای از محل درآمدهای مالیاتی گام‌های مستحکمی

برداشته است یا خیر. در گزارش حاضر به بررسی درآمدهای دولت و نیز اجزای درآمدهای مالیاتی پرداخته شد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد:

۱. در بخش درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات با توجه به این‌که رشد این دسته از درآمدها در قانون بودجه سال ۱۳۸۵ منفی بوده است و درصد تحقق عملکرد ۹ ماهه نخست ۱۳۸۵ تنها ۸۲/۴ درصد بوده است مشخص نیست رشد ۱۵/۲ درصدی در لایحه بودجه ۱۳۸۶ چگونه قرار است محقق شود؟ بنابراین پیشنهاد می‌شود دولت در این راستا تعدیل لازم را انجام دهد.

۲. درآمدهای حاصل از مالکیت دولت (پس از کسر سود علی‌الحساب سهم دولت از ارزش نفت خام تولیدی) در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ رشدی ۵۹/۴ درصدی را نشان می‌دهند. این در حالی است که عملکرد نه ماهه دولت در این مورد بیانگر تحقق تنها ۶۹/۲ درصدی دارد و مشخص نیست چگونه قرار است این درآمدها در سال آینده تحقق یابد. بدیهی است احتمال بروز کسری بودجه ناشی از عدم تحقق درآمدها دور از انتظار نیست. بنابراین پیشنهاد می‌شود در بخش درآمدهای حاصل از مالکیت دولت رشد در نظر گرفته شده تعدیل شود.

۳. با توجه به ارقام مندرج در لایحه بودجه ۱۳۸۶، سهم درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیر نفتی از کل هزینه‌های دولت در سال ۱۳۸۶، بالغ بر ۵۳ درصد می‌باشد و اگر وضعیت به همین منوال ادامه پیدا کند اهداف برنامه چهارم توسعه در بند «الف» ماده (۲)^۱ تحقق نمی‌یابد، این در حالی است که براساس آمار عملکرد نه

۱. در بند «الف» ماده (۲) قانون برنامه چهارم توسعه دولت به منظور برقراری انضباط مالی و بودجه‌ای در طول سال‌های برنامه مکلف شده است تا سهم اعتبارات هزینه‌ای تأمین شده از محل درآمدهای غیر نفتی را به‌گونه‌ای افزایش دهد تا در سال پایانی برنامه چهارم (۱۳۸۸) کل اعتبارات هزینه‌ای دولت از طریق درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیر نفتی تأمین شود.

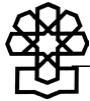

ماهه اول سال ۱۳۸۵ تنها ۳۰/۵ درصد از هزینه های دولت از محل درآمدهای مالیاتی غیر از نفت تأمین شده است و چنانچه عملکرد درآمدهای مالیاتی در حد مصوب تحقق نیابد، این درصد باز هم پایین تر خواهد آمد.

۴. در بند «ج» تبصره «۱» لایحه بودجه ۱۳۸۶ کل کشور شرکت های دولتی موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه و ... و نیز بانک ها و مؤسسات اعتباری و شرکت های بیمه دولتی به استثنای بیمه خدمات درمانی مکلف شده اند تا در سال ۱۳۸۵ حداقل ۴۰ درصد از سود ابرازی (سود ویژه) خویش را به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۳۰۱۰۱ واریز نمایند. در تنظیم این بند دقت لازم صورت نگرفته است و به عبارتی سقف تعیین نشده است.

۵. رشد مالیات اشخاص حقوقی در لایحه بودجه ۱۳۸۶، ۱۱ درصد می باشد که نسبت به رشد سال ۱۳۸۴ (۲۴/۶ درصد) و نیز این که میزان تحقق این دسته از مالیات ها در نه ماهه اول سال جاری ۸۸/۶ درصد بوده است رقم پائینی است. به عنوان مثال کاهش میزان رشد مالیات اشخاص حقوقی دولتی از ۷۵ درصد در سال قبل به ۱۳/۶ درصد در لایحه ۱۳۸۶ با توجه به تحقق ۸۸/۷ درصدی این دسته از مالیات ها در نه ماهه اول سال جاری با چه هدفی صورت گرفته است؟ در این رابطه به نظر می رسد نهاد مالیاتی در برخی جنبه ها درآمدها را بیش از حد و در مواردی کم تر از حد برآورد کرده است که لازم است اصلاحاتی صورت گیرد.

۶. رشد بالای مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی با توجه به این که قرار است در سال آینده سیاست های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی اجرا شوند به هیچ وجه توجیه ندارد و نشان از بزرگ شدن حجم و بدنه دولت دارد. رشد در نظر

گرفته شده برای مالیات مشاغل در لایحه بودجه ۱۳۸۶، به میزان ۵/۶ درصد نیز نشان از عدم دقت کافی دولت در برآورد درآمدها دارد.

۷. رشد مالیات بر ثروت در لایحه بودجه ۱۳۸۶ معادل ۴/۶ درصد است که این رقم در مقایسه با رشد ارقام مصوب سال ۱۳۸۵ نسبت به عملکرد سال ۱۳۸۴ که معادل ۴۶/۱ درصد بوده است بسیار کم است.

۸. مالیات بر کالاهای و خدمات در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ از رشدی معادل (۱۶/۷-) درصد برخوردار است. در رابطه با درآمدهای مالیاتی دو درصد مالیات سایر کالاهای، می توان گفت رشد (۵۹/۵-) درصدی دیده شده در لایحه بودجه ۱۳۸۶ با توجه به عملکرد بیش از ۸۵ درصد در نه ماهه اول سال جاری توجیه پذیر نیست. علاوه بر این رشد (۳۰/۷-) درصدی در لایحه بودجه ۱۳۸۶ برای عوارض خروج مسافر از کشور نیز با توجه به این که تعامل با سایر کشورها از گام های اساسی است که دولت باید در رابطه با اجرائی کردن سیاست های اصل چهل و چهارم قانون اساسی بردارد و نیز با عنایت به اهداف مندرج در سند چشم انداز بیست ساله توجیه ندارد.

۹. در مورد مالیات بر فروش سیگار نیز می توان گفت با توجه به عملکرد ۱۳۵/۳ درصدی ارقام نه ماهه اول سال جاری، همچنین بند «ب» تبصره «۷» لایحه بودجه ۱۳۸۶ که براساس آن مجوز واردات سیگار به میزان مورد نیاز داده شده است و نیز بند «و» تبصره «۱۴» لایحه که براساس آن دولت مجاز شده است تا قیمت هر نخ سیگار تولید داخل و وارداتی را به ترتیب ۵ و ۱۰ درصد افزایش دهد، رقم رشد دیده شده کافی نیست و می تواند بیش تر در نظر گرفته شود.

۱۰. در مورد مالیات بر نقل و انتقال اتومبیل و نیز شماره‌گذاری خودرو، ارقام رشد در نظر گرفته شده (به ترتیب $۳/۶$ - و $۲۵/۶$ درصد) در لایحه بودجه ۱۳۸۶ توجیه ندارد. عملکرد نه ماهه دولت در مورد مالیات شماره‌گذاری خودرو معادل $۱۲۷/۲$ درصد بوده است. بنابراین دولت می‌توانست در این رابطه و با توجه به حجم فزاینده تولیدات خودروی داخل و نیز واردات آن ارقام بیشتری در نظر بگیرد. همچنین در مورد مالیات بر فروش نوشابه‌های غیرالکلی نیز رشد در نظر گرفته شده در لایحه بودجه ۱۳۸۶ ($۴۴/۳$ - درصد) با توجه به افزایش قیمت سالانه نوشابه‌ها و نیز مصرف آن رقم مناسبی نیست. سهم بالای مالیات‌های سهل‌الوصول در لایحه بودجه ۱۳۸۶ بیانگر آن است که دولت اهتمام جدی در جهت رفع موانع و مشکلات پایه‌های مالیاتی بالقوه در بخش‌های مشاغل و ثروت و ... ندارد.

شماره مسلسل: ۸۲۳۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور (۲۵) مالیات‌ها

Report Title:

نام دفتر: مطالعات اقتصادی

تهیه و تدوین: مریم نظری علی‌آبادی، فاطمه عزیزخانی، اسدا... جلال‌آبادی

ناظر علمی: بهروز تصدیقی

متقاضی: کمیسیون اقتصادی

ویراستار: —

واژه‌های کلیدی و معادل انگلیسی آن‌ها:

۱. بودجه (Budget)

۲. مالیات (Tax)

منابع و مآخذ تهیه گزارش:

۱. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ترازنامه و گزارش اقتصادی، سال‌های مختلف.

۲. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، گزارش اقتصادی سال‌های مختلف.

۳. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، قوانین بودجه سنواتی، سال‌های مختلف.

۴. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، لایحه بودجه ۱۳۸۶.

۵. وزارت امور اقتصادی و دارایی، گزارش مالی نه ماهه دولت، ۱۳۸۵.

تاریخ انتشار: ۱۳۸۵/۱۱/۲۳

نمایندگان محترم می‌توانند متن PDF کلیه گزارش‌های مربوط به لایحه بودجه سال ۱۳۸۶

کل کشور را بر روی وبگاه مرکز به آدرس <http://law.majlis.ir> مشاهده کنند.